

Castella o el país dels peixos

Autor: Jordi Bilbeny

Data de publicació: 30-04-2022

Us oferim un fragment del capítol 15è del llibre d'En Jordi Bilbeny "Brevíssima Relació de la Destrucció de la Història. La falsificació de la descoberta catalana d'Amèrica", publicat per primer cop al 1998, on podreu adonar-vos que els noms que En Colom dóna als peixos demostren que som davant d'una traducció maldestra d'un text català destruït per raons d'Estat.

[Com he vingut exposant als capítols anteriors, el Diari de Bord d'En Colom que el Pare Bartomeu Cases va incorporar a la seva Història de les Índies no tan sols demostra que el text original era en català, sinó que també, i fonamentalment, ho eren els protagonistes d'aquella primera expedició. Per això els referents que hem anat resseguint fins aquí, mirant més enllà de la còpia dels censors, ens porten sempre, un i altre cop, a la Nació Catalana, a la seva cancelleria, als seus reials arxius, a la seva monarquia, a la seva geografia, a la seva organització virregnal, a la seva història nàutica, militar i humana. Fins aquí hem anat copsant, desgranant i evidenciant les truculències i manipulacions del censor, junt amb les mentides introduïdes al Diari d'En Colom per tal de fer passar aquella gesta per castellana].

Però el paroxisme de la mentida, arribarà amb totes les expressions que parlen de Castella com un país mariner, pescaire i ric en peixos. N'hi ha diverses al llarg de la Història. Però la més gràfica, per la diversitat d'espècies que esmenta, és la següent [anotada el dimarts, 11 de desembre del 1492]: «Pescaren molts peixos dels de Castella: albors, rogers, pixotes, galls, salpes, llisses, corbines, gambetes, i veieren també sardines» [O com diu el text en castellà: «Pescaron muchos peces de los de Castilla: albures, salmonetes, pijotas, gallos, pámpanos, lisas, corvinas, camarones, i vieron también sardinas»].

Si bé la Castella actual és un país sense mar, no ho era a l'Edat Mitjana, atès que per la conquesta del regne de Múrcia, el 1243, s'obriria a la Mediterrània. I per les consegüents dels regnes de Sevilla, el 1248; de Niebla, el 1262, i Tarifa, el 1292, arribaria a l'Atlàntic. Finalment, amb la conquesta de Granada, el 1492, la corona de Castella [avui ja sabem que Granada va ser fonamentalment una conquesta catalana, en podem dir la Monarquia Hispànica] acabaria

d'arrodonir la total possessió del litoral andalús i s'asseguraria, així, el control estratègic de l'Estret de Gibraltar.

Però a la Història d'En Cases, tot aquest ample territori que Castella [o Espanya] va anar incorporant a la seva corona, té un nom: Andalusia. I és amb aquest nom que sempre hi són designades per En Cases aquelles terres meridionals, fins al punt d'arribar a significar un país propi, totalment diferenciat geogràficament de Castella. No fa gens estrany sentir dir a En Cases que «el temps era com per l'abril a l'Andalusia» i «l'herba gran com a l'Andalusia». O encara, que En Colom «va veure fesols, que són com tramussos de l'Andalusia». Finalment, la diferenciació de Castella i Andalusia com a dos marcs geogràfics diferents i antagònics l'observem en una altra descripció paisatgística: «Tanta bellesa de boscatges i d'arbres tan graciosos i verds, diferents els uns dels altres i que alguns s'assemblaven a d'altres de Castella, i amb tanta frescor com pel maig a l'Andalusia, que li semblava que no hi podia haver cosa més delectable i agradable al món». I, fins i tot, hi ha una al·lusió al mar, on Andalusia, com de costum, pren el lloc a Castella: «I així s'havia manat de pregonar a tots els ports de l'Andalusia».

Per això, que En Cases parli dels «peixos de Castella», podent-los haver fet perfectament d'Andalusia, em sembla una gran incongruència textual, només atribuïble a la badoqueria d'uns censors més preocupats a fer desaparèixer la denominació originària, que no pas a mantenir la versemblança de la realitat. I que demostra, novament, que «Castella» ha tornat a suplantar «Catalunya» o una entitat geogràfica i política on Catalunya hi estaria vinculada i hi tindria una preponderància especial. Això es veu clarament a la Història de l'Almirall, d'En Ferran Colom, car s'hi descriu el mateix passatge dels noms dels peixos, però amb l'única diferència que, aquí, «agafaren molts peixos com els d'Espanya». Per la qual cosa l'Almirall batejaria l'illa on van efectuar aquella pesca amb el nom d'Espanyola.

Finalment, podem entendre que el passatge dels peixos delatava obertament llur procedència mediterrània, o més exactament, de la Mar Catalana, perquè en el manuscrit del Diari de Bord de la Biblioteca Nacional de Madrid extractat per En Cases, aquest paràgraf ha estat diligentment esborrat.

Les últimes proves del canvi de noms les tenim en la denominació castellana d'uns quants noms de peixos. El primer, la «pijota», que no és altra cosa que la «pixota» catalana. «Pixota» és el nom popular català de diferents peixos de formes allargades i comprimides, semblants a les serps, com són la pixota blanca, la pixota vermella i la pixota de llanguet o de carall de jan. Per En Joan Coromines, «el significat de pixota, com a variant de pixa, és inequívoc en català», la qual definició s'avé rodonament amb la forma del peix. En canvi, «pijota» en espanyol té una significació ben diversa: «cría de la merluza», «pescadilla»; o sigui «llucet».

Ara bé: la «pescadilla» castellana, per la seva forma, no té res a veure amb el peix allargassat i prim a què fa referència En Colom, car el nom italià que li dona el seu fill Ferran, a la seva Història, no és cap altre sinó «lachie». És a dir: «llaços». O, més ben dit: «cintes». I aquestes sí que, talment com les pixotes, tenen un cos llarg i comprimit.

Cintes (historiesdemar.org)

El segon peix és l'anomenat «pámpano» per En Cases i «pampani» per En Ferran Colom a la versió italiana. Com a nom de peix és totalment inexistent en castellà, atès que és la burda traducció del «pàmpol» català, que, segons la família, s'hauria d'haver transcrit «romero», «cherna», o «pez piloto». Sembla evident, doncs, que el traductor confongué el «pámpano» amb la fulla del cep.

Pàmpol (pecesmediterraneo.com)

I el tercer i darrer peix de què vull parlar són els «chiopi» de la versió italiana de la Història d'En Ferran Colom, o «chopos», de la traducció castellana del mateix llibre. Tanmateix, el «chopo», en castellà, no és cap peix, sinó un cefalòpode, també conegut, a Andalusia, per «jibia». Ara bé: com que el text d'En Ferran ens diu que els «chopos» són uns peixos anàlegs als peixos emperadors; en tant que «peixos», només es poden referir a les «xopes»: un peix comú a les costes de Tarragona i del País Valencià.

Xopa (pescacosmar.com)

I, si bé aquestes xopes no s'assemblen al peix emperador entès com a peix espasa, sí que podrien ser anàlogues —salvant totes les distàncies que els retocs al text permeten salvar— a un altre emperador: el de la família dels luvàrids. Aquest és un peix que, per la conformació del cap i per la seva longitud, té una certa tirada al peix lluna, el qual, segons m'indica l'amic i biòleg Enric Badosa, «té la pell molt dura i no és comestible i pot arribar a fer uns dos metres». Però,

el més extraordinari de tot plegat és que aquestes xopes que descriu En Ferran Colom, semblants als emperadors, també «tenen la pell duríssima i no és un bon peix a menjar».

Emperador o Luvarus Imperialis (panama.inaturalist.org)

Per acabar, que la procedència dels peixos és Catalunya o la Mar Catalana, ho acabem de saber per una nova denominació, que En Cases esmenta en molts altres paràgrafs de la Història: «la tonina». Es tracta d'un mot català perquè, a més de dir-se «tonina» a Catalunya als segles XV i XVI, se'ns n'ofereix la corresponent traducció castellana: «Van veure també moltes tonines; aquestes són les que van veure les naus de Cadis, de què parlava Aristòtil, "y llamólas atunes"». Que serà com anomenarà les tonyines, d'ara endavant.

Jordi Bilbeny

Capítol 15 del llibre *Brevíssima Relació de la Destrucció de la Història. La falsificació de la descoberta catalana d'Amèrica* (Librooks Barcelona, 5a edició, Barcelona, 2014)